

засновувати бібліотеки-читальні, згідно з законами повністю мала здійснюватися владою без перешкод [1, арк. 67].

Отже, видавничо-бібліотечна діяльність товариства "Просвіта" відіграла важливу роль в ознайомленні українського читача із здобутками вітчизняної й світової літератури, культури, історії, науки у формуванні освічених і національно-свідомих громадян, які становили ядро нації.

Список використаних джерел

1. Державний архів Тернопільської області (Держархів Тернопільської обл.), ф. 348, оп. 1, спр. 11, арк. 116.
2. Держархів Тернопільської обл., ф. 348, оп. 1, спр. 59, арк. 3.
3. Держархів Тернопільської обл., ф. 348, оп. 1, спр. 25, арк. 74.
4. Держархів Тернопільської обл., ф. 348, оп. 1, спр. 58, арк. 122.
5. Держархів Тернопільської обл., ф. 348, оп. 1, спр. 83, арк. 14.
6. Держархів Тернопільської обл., ф. 348, оп. 1, спр. 66, арк. 217.
7. Животко А. Наші найменші / А. Животко // Українське життя. – Луцьк. – 1922. – Ч. 17. – С. 2–3.
8. Зуляк І. Читальні "Просвіти" Західної України у міжвоєнний період: завдання і програма освітньої праці / Іван Зуляк // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль. – 2003. – Вип. 2. – С. 100–109.
9. Павлюк І. Хрестоматія української легальної преси Волині, Полісся, Холмщини та Підляшшя 1917–1939, 1941–1944 рр. / І. Павлюк, М. Мартинюк. – Луцьк: ПВД "Твердиня", 2005. – 428 с.
10. Скакальська І. Українська еліта Волині першої половини ХХ ст.: нариси життя та діяльності: Монографія / І. Скакальська. – Тернопіль: Астон, 2012. – 180 с.

Ирина Ткачук

ИЗДАТЕЛЬСКО-БИБЛИОТЕЧНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КРЕМЕНЕЦКОЙ "ПРОСВИТЫ"

В статье проанализировано издательскую деятельность Кременецкой "Просвиты". Освещена роль библиотек в формировании национального сознания украинцев у межвоенный период.

Ключевые слова: "Просвіта" Кременец, библиотека, читальни, издательство, Кременец.

Iryna Tkachuk

PUBLISHING AND LIBRARY ACTIVITIES "PROSVITA" IN KREMENETS

Publishing activity of Kremenets road "Prosvita" is analysed in the article. The role of libraries is reflected in forming of national consciousness of Ukrainians in an intermilitary period.

Key words: "Prosvita", Kremenets, library, reading, publishing house.

УДК 392.34 (477)

Оксана Ятищук

ДІТИ В ОБРЯДАХ ТА ВІРУВАННЯХ УКРАЇНСЬКОГО ТА ФІЛІППІНСЬКОГО НАРОДІВ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ)

У статті проаналізовані обряди та вірування українського та філіппінського народів, пов'язані з народженням та вихованням дітей.

Ключові слова: вагітність, пологи, магія, гірські народи, рівнинні народи.

У сімейній обрядовості будь-якого народу існує давня та стабільна модель дитини та дитинства, для реконструкції якої необхідне всебічне дослідження, що включало б комплексний аналіз етнографічних, лінгвістичних, історіографічних та психологічних даних.

Цікавим у цьому плані є порівняння обрядів та звичаїв, пов'язаних з народженням дитини у різних народів світу. У колі наукового інтересу є не стільки об'єктивна статево-вікова стратифікація традиційного суспільства, а те, як вона відображена у специфічних формах ритуальної організації, віруваннях та уявленнях українського та філіппінського народів.

Об'єктом нашого дослідження є статево-вікова верства "діти", як первинна ланка в ієрархії статево-вікової диференціації традиційного українського суспільства та рівнинних і гірських груп народів Філіппін.

Предметом дослідження є традиційні уявлення і норми поведінки, які стосуються вагітності, пологів та першого року життя дитини.

Мета цієї статті – на основі порівняльного аналізу наявних у нас матеріалів виявити загальне та особливе у віруваннях та обрядах українського народу з обрядовістю гірських та рівнинних народів Філіппін, пов'язаних з народженням дитини.

Філіппіни – одна із найбільш багатонаціональних держав світу. Її населяють більше 100 великих і малих народів, споріднених за мовою та походженням, тісно пов'язаних спільною історичною долею. Народи Філіппін умовно поділяються дослідниками на чотири групи, які різняться віросповіданням, рівнем соціально-економічного розвитку, певними культурно-історичними особливостями.

У своїй статті будемо розглядати обряди та вірування перших двох груп народів Філіппін – рівнинних та гірських. До першої групи відносяться жителі північних та центральних островів архіпелагу (вісайї, тагали, ілокі, біколи, пампангани, пангасінани, ібанані, самбали), які сповідують християнство (католицизм) і найбільш розвинуті в соціально-економічному відношенні. До другої групи належать гірські народи (2,9 % населення), що проживають у внутрішніх гірських районах Лусона, Мінданао, Палавана. За рівнем соціально-економічного розвитку вони відстають від жителів рівнини, для них характерні традиційні вірування та культури [1, с. 533].

У зв'язку з тим, що етнографічне вивчення Філіппін розпочалося лише у 1960-і роки, польові дослідження на архіпелазі радянськими вченими не проводилися, а вітчизняних досліджень з вивчення обрядовості філіппінських народів практично не має.

Основним джерелом для написання статті стали Інтернет-ресурси, на яких розміщені окремі відомості польових досліджень американських і філіппінських етнографів [2–3].

В українській етнографічній науці світ дитинства висвітлюється досить широко. Уже в кінці XIX – на початку XX ст. підвищується інтерес до вивчення етнографії дитинства. З'являється низка публікацій, у яких висвітлюються прикмети і повір'я, що відносяться до вагітності та пологів. Заборони щодо дитини до року. Це праці В.Іванова [4], А. Малинки [5], Х.Ящуржинського [6] та інших.

Серед праць у сфері дитинознавства кінця XX – початку XXI ст. слід зазначити наукові розвідки М.Стельмахович [7], І.Щербак [8].

Однак спеціального дослідження, присвяченого порівняльному аспекту дитячої обрядовості різних народів у вітчизняній етнології на сьогодні не маємо, цим самим робимо спробу заповнити цю наукову прогалину.

У традиційній культурі ритм індивідуального життя людини регулювався обрядами життєвого циклу (весільний,родильний, поховальний). В українців, як і у багатьох інших народів, усталеним був погляд на те, що кожен дорослий, фізіологічно сформований член громади повинен вчасно одружитися та у шлюбі народити дітей [8, с.70]. До початку XX століття українська сім'я складалася з батьків, дорослих дітей та онуків, що пояснюється економічним станом тогочасного селянства.

На Філіппінах найбільш розповсюдженою була нуклеарна (мала) сім'я, що складалася з батьків та їх неповнолітніх дітей, або дітей, які не перебувають у шлюбі.

У рівнинних і гірських народів сім'ї, зазвичай, моногамні. У сагадів, гадданів, ілонготів (гірські народи Північного Лусону) і у рівнинних народів порушення шлюбної вірності вважається злочином і осуджується громадською думкою [2].

У рівнинних народів розлучення заборонено законом, офіційно дозволена лише "сепарація" – окреме проживання чоловіка та дружини. Шлюбні стосунки у цьому випадку не розриваються і подружжя не має права вступати у новий шлюб. У зв'язку з тим, що сімейні стосунки гірських народів регулюються у відповідності з їх традиційними нормами (ст.79 громадянського кодексу) у них допускаються розірвання шлюбу [9, с.124].

Для того, щоб шлюб був щасливим існувала значна кількість дошлюбних, шлюбних, післяшлюбних звичаїв та ритуальних дій, метою яких було забезпечення плідності подружжя. Наприклад, на Чернігівщині заборонялося позичати будь-що із двору молодої, яка збиралася на вінчання – "бо не буде у молодої дітей" [10, арк. 22]. На Полтавщині, за цією ж мотивацією, не допускалося звичаєм, щоб під час вінчання скриня з посагом молодої була зачинена.

В українській народній традиції неплідність вважалась великим нещастям і приписувалася, передусім, жінці ("ялівка", "пустоцвіт" та ін.). Причиною неплідності вважали, зокрема, народження подружжя в один день; народження в суботу, в "яловий" (страсний) четвер; народження на "голих днях" (час, коли закінчився старий місяць, а новий ще не народився); навмисні дії певних осіб [8, с. 75].

В усіх гірських народів Філіппін бездітність – найвагоміша причина для розлучення. Наприклад, у калінгів, згідно з інформацією О.В.Почаліна, в селі Посвой більше 50 % чоловіків, що перебували у шлюбі, через відсутність дітей розлучалися хоча б один раз. Бездітні пари розривали відносини, щоб спробувати знайти щастя з іншим партнером; якщо ж не було дітей і в другому шлюбі, він міг бути також розірваним [9, с.125].

Для того, щоб зберегти сім'ю у калінгів існує два способи вирішення питання бездітності: дружина дозволяє чоловікові мати коханку (дагдас) при умові, що одне із дітей, яких вона народить,

буде вважатися дитиною їхньої сім'ї; бездітна пара може взяти дитину у багатодітної родини і всиновити її [3].

Нездатність жінки мати дітей калінги пояснюють трьома причинами: 1) неухвагою до негативних передбачень під час весілля; 2) діяльністю нгілінів – злих духів води, які згідно повір'їв калінгів, поїдають ненароджених і новонароджених дітей; 3) фізіологічними дефектами. В перших двох випадках подружжя імітує скасування шлюбу, щоб ввести в оману злих духів. Пізніше вони відновлюють статеві відносини, після чого жінка обов'язково має завагітніти. Фізіологічні дефекти виправляються за допомогою знахарів.

Іфугао розрізняють два типи бездітності: багіве – нездатність мати дітей – і бутінго – бездітність із-за того, що діти помирають. Причиною відсутності дітей, з точки зору іфугао, можуть бути нерозбірливі статеві стосунки, а також помста одного із духів родичів, не запрошеного на якийсь сімейний обряд [11, с. 207].

Для того, щоб у бездітній парі народилися діти у південних канканаїв, набалоїв, калінгів існує обряд пасанг. Він проводиться наступним чином: жрець-мамбунонг бере в кожену руку по курці і затискує їх між корзинами, в яких зберігають солодку картоплю (камоти). Зробивши це, він починає розповідати міф про дві бездітні пари, які здійснили обряд пасанг за порадою Сонця, після чого у цих сім'ях народилися діти. У якості жертвоприношення духам предків бездітна жінка клала в корзини ковдри і шматки тканини [3].

Курка – як символ плідності, притаманна і українській традиційній культурі. У весільному обряді українців обов'язковою ритуальною стравою була смажена курка, яку споживали виключно молоді. У деяких регіональних традиціях відбувалося тимчасове утримання молодих від загального обіду (Покуття, Гуцульщина), після чого (перед від'їздом до молодого) заводили молодих до комори "вечеряти" печеною куркою. На Вінничині печену курку подавали молодим у комору під час першої шлюбної ночі [12, с. 204].

Значення дітей у філіппінському суспільстві важко переоцінити. І у гірських і у рівнинних народів вони вважаються основою міцної сім'ї, головною цінністю в житті, джерелом радості батьків, надією на їх спокійну старість. Стабільні стосунки між молодятами встановлюються лише після народження первістка, а шлюб частіше за все буває союзом не лише двох людей, а двох родинних об'єднань. Повноцінною вважається та сім'я, у якій є діти: дочки та сини однаково бажані.

Народження або всиновлення дитини у гірських і в рівнинних народів Філіппін є знаменитою подією в утворенні сім'ї, надає їй стабільності, адже майбутнє дитини – найважливіша проблема, що виникає у подружжя. Поява первістка змінює статус чоловіка та жінки у сім'ї: чоловік набуває статусу годувальника, а дружина – право контролювати вільний час і заощадження чоловіка, керувати сімейним бюджетом. Кількість дітей в сім'ї є своєрідним індикатором економічних можливостей господаря [3].

Підготовка до народження дитини розпочинається задовго до пологів, що пов'язано з вірою в існування злих духів, шкідливу діяльність яких прагнуть знешкодити магічними діями і жертвоприношеннями.

Майбутні батьки ще до народження дитини повинні дотримуватися певних заборон, для того, щоб дитина народилася живою і здоровою.

Допологові звичаї покликані сприяти нормальному перебігу вагітності, доброму самопочуттю жінки, забезпеченню фізичної, розумової та моральної повноцінності новонародженого. До них належать передусім поширені в усій Україні заборони на споживання певних продуктів. Вагітній жінці заборонялося їсти конину, поминальне коливо, коржі з маком. Не рекомендувалося вживати продукти бджільництва (дитина буде неспокійною, як бджола), не їсти гострих приправ, особливо хрону, перцю, гірчиці [7, с.19].

З харчуванням жінки в дородовий період пов'язано багато забобонів і у жителів Філіппін.

Так, наприклад, тагали повноту дитини пояснюють тим, що мати в період вагітності вживала багато дині, а смугляву шкіру – тягою до шоколаду. Якщо дитина народилася з заячою губою, то причина полягала в тому, що жінка з'їла незрілий плід манго з тріснутою шкіркою. Майбутня мати не повинна їсти банани (дитина буде нерозумною і лінивою), баклажани (дитина буде слабкою), квіти бананів (у дитини будуть шкірні захворювання).

Калінги вважають, що вагітним не можна вживати в їжу кислі овочі та фрукти. Майбутній матері та її чоловіку не можна їсти телятину, м'ясо собаки, вужа, жаби, пити коров'яче молоко. Забороняється їсти майбутній мамі яйця, вважається, що дитина народиться сліпою [2].

У іфугао жінка в період вагітності не повинна їсти м'ясо тварин, яких приносять в жертву на похоронах, їй не можна купатися в річці, відходити далеко від дому, лежати на спині [11, с. 207].

Окрім харчових заборон існують низка інших. У тагалів майбутній матері не можна затримуватися на порозі, при вході у дім і виході з нього (важкими будуть пологи), спати у кімнаті з

відкритими вікнами, спати чи відпочивати на спині, спати на білій подушці (усе це приваблює увагу надприродних істот), наступати на шнурок, до якого прив'язана тварина (дитина може заплутатися в пуповині та померти), виходити ввечері з непокритою головою (дитина народиться синьою). Тагали та вісайї вірять, що вагітній жінці небезпечно виходити вночі однієї з дому, так як в цей час надприродні істоти мають найбільшу здатність перетворюватися у тварин та птахів і з'їдати ненароджених дітей [13, с.145].

Вісайї вірять у те, що пологи будуть важкими, якщо у період вагітності жінка носила шарф, ходила на похорони, наступала на шнурок, а її чоловік зав'язував вузли та ремонтував дім.

Українці вірили у те, що майбутня мати не повинна шити у свята та неділю, щоб не "зашити дитині очі", не можна їй переступати через війня воза, або "воловоди" (мотузка, за яку водили запряжених волів), щоб пуповина не обмоталася навколо шиї дитини. У сім'ї наказували молодій жінці нічого не брати без дозволу, аби дитина не стала злодієм, не дивитися на пожежу, щоб не було червоних плям на личку тощо. Тут очевидні пережитки гомеопатичної магії, в основі якої лежить закон про подібності, що, власне, було притамане багатьом народам світу.

Особливо небезпечним для дитини та її матері вважається період пологів. Щасливе їх завершення забезпечують виконання усіх необхідних у цьому випадку обрядів і дотримання певних правил поведінки породіллі та її родичів.

Власне пологові обряди розпочиналися із запрошення баби-повитухи, коли вагітна жінка відчувала наближення пологів. Бабу-повитуху запрошував чоловік, який ішов до неї з хлібом. У свою чергу, баба приходила приймати пологи з хлібом, свяченою водою і зіллям. Під час пологів наші пращури обов'язково відкривали скрині, двері та вікна, відчиняли усі замки, розв'язували усі вузли, розстібували коміри сорочок, щоб дитина вийшла на світ; породіллю ж обкурювали свяченим зіллям.

У апайїв якщо жінка відчувала наближення пологів, вона говорила про це своєму чоловікові, який повинен був виготовити обереги. Він чи його мати брали шматок тканини, туго його змотували і підпалювали один із кінців. Після цього її вішали над вхідними дверима дому. Туди ж вішали ніж для розбивання кокосових горіхів – ідаг. Вважається, що ці обереги охороняють жінку під час пологів від злих духів [2].

У калінгів пологи відбуваються дома. Коли починаються перейми, породілля повідомляє про це свого чоловіка, а він кличе її матір та інших родичів. Після цього до одного із стропил будинку прив'язують міцний шнур і жінка, тримаючись за нього, народжує, сидячи на колінах у чоловіка. Дитину приймає мати породіллі, вона обрізає пуповину бамбуковим ножом, мие дитину кип'яченою водою і завертає її в м'яку кору дерева. У іфугао присутність чоловіка при пологах необов'язкова. Якщо ж за бажанням дружини чоловік присутній, вона тримається руками за його маківку [3].

У колінгів при важких пологах медіум здійснює давак – обряд зцілення, а у іфугао чоловік повинен згадати, що саме він заклав, зав'язав, прибив у період вагітності дружини і все це відкрити, розв'язати, відкрити і т.д. [11, с.208]. У тагалів пологи приймає повивальна бабка хілот та її помічниця салог. Якщо перейми затягуються, хілот наказує відчинити вікна та двері, винести з дому всі закриті предмети (які мають кришку), оскільки вони, згідно повір'ям, заважають народженню дитини. Як тільки дитина народилася хілот обрізає (бритвою, ножицями, бамбуковим ножом) пуповину і зрізану частину прикладає до маківки та щічок дитини, щоб вони були рожевими. Потім пуповину кладуть разом з попелом, взятим з печі, в матерчатий мішечок і закопують під будинком батьків дитини або найближчих родичів матері. Вважається, що у цьому випадку дитина завжди буде територіально та емоційно близькою з батьками та родичами.

Вісайї перед пологами також відкривають вікна та двері в будинку. Плаценту – імунлан і пуповину, батько дитини закопує у землю. Причому робить це мовчки [9, с.131].

В Україні частіше за все пуповину разом з плацентою закопували у землю – в основному під підлогою хати або в іншому тихому і чистому місці. Перед цим плаценту обмивали, замотували у чисту шматину і вкладали в кусок кори дерева. Дуже часто це все закопували разом з куском хліба, зерном та яйцем, щоб дитина була багатою. Якщо плаценту не закопати як потрібно, породілля хворітиме. На тому місці, де заривали плаценту, деколи сіяли овес або ячмінь; коли стебла виростили до 5 см їх зрізали та сушили, а пізніше приймали як ліки від дитячих хвороб [7, с.32].

У сагадів після народження дитини, у будинку збираються родичі породіллі та їх чоловіків, а в якості подарунків вони приносять харчові запаси (м'ясо, рис, боби) і відмічають цю подію спільною трапезою. Породілля також примає в ній участь, але їй виділяється окремий посуд. Вона їсть з нього і в наступні дні, поки у дитини не відпаде пуповина [3].

Незабаром після пологів (на 3-7-9) день українці влаштовували "родини" – один із своєрідних очисних ритуалів, оскільки породілля вважалася нечистою. У кімнату, де відбувалися пологи, три дні не можна було заходити, до очищення жінка не могла доїти корів, ставити опару, місити тісто. У цей період молода мати була особливо вразлива до зурочення. Тому за допомогою повивальної

баби вона організовувала гостину. Основними обрядовими елементами "родин" було ритуальне обмивання рук матері і повитусі, а також куштування спеціально приготовленої "бабиної каші" (з проса, гречки).

У південних канканаїв після народження дитини проводять обряд абасанг. В жертву духам приносять курку і глечик рисового вина. Жрець, тримаючи курку в руках молиться лаглагавіну – духу-покровителю новонародженого з проханням дарувати йому довге та щасливе життя.

Калінгі у перший рік життя дитини здійснюють контад – цикл обрядів, пов'язаних із забезпеченням щасливого і здорового життя та захистом від злих духів, які, за повір'ям, найбільш активні у період росту дитини. Перший обряд циклу контад – олог – калінгі здійснюють через декілька днів після народження дитини. Він продовжується два дні. Під час цього обряду новонародженому дають ім'я одного із відомих предків [2].

Апайї дають ім'я дитині одразу ж після її народження. Найчастіше це традиційні імена або імена родичів, які прожили довге та щасливе життя.

У сагадів обряд найменування називається гоббау, його проводять на четвертий день після народження, або коли у дитини відпаде пуповина. Перші чотири дні новонародженого називають інгнга – немовля [3].

Зазвичай, у філіппінців ім'я новонародженому дають бабуся, дідусь або батьки. Бабуся та дідусь часто називають внуків своїми іменами. Сагади вважають, що з іменами внуки успадковують і риси характеру. Таким чином, імена пращурів переходять із покоління в покоління. Існує звичай змінювати ім'я, коли дитина росте слабкою і часто хворіє. Цей звичай пов'язаний з вірою сагадів у те, що причиною хвороб є злі духи, які зі зміною імені дитини заплутаються і залишать її у спокої.

Дуже важливим був момент надання немовляті імені і в українців, оскільки добре вибране ім'я забезпечувало малюку щастя та благополуччя. Було прийнято давати імена за святцями (у межах 8 днів і до 8 днів після народження).

До групи післяродових обрядових дій належить звичай злинок (зливання, обливання) – обряд очищення баби-повитухи й породіллі. По-перше, вважається, що породілля упродовж 40 днів є нечистою, тому цього часу до церкви їй ходити не можна. Пов'язаний обряд і з народною вірою в цілющу силу води.

Для виконання обряду баба мусить налити в миску воду, покласти туди ягоди калини (щоб породілля була гарною і здоровою), зерна вівса та злити породіллі на руки. Потім, намочивши руки у воді, прикласти їх до обличчя породіллі, примовляючи: "Зливаю свою руку, а твою душу". На закінчення слід трохи води з ягодами злити за сорочку породіллі та всім присутнім жінкам, щоб у них ще народжувалися діти; хто хоче хлопчика, тій кидали овес, а хто дівчинку – то калину. Обряд завершувався частуванням та обдаруванням баби-повитухи [8, с.93].

Тагали перші 10–40 днів після пологів виділяли в особливий період, що називався дімон. У ці дні мати тричі здійснювала очисний обряд – сагдаб: породілля, обгорнута тонкою ковдрою, обкурювалася димом лікарських трав, які клали у чашу з деревним вугіллям. Жінка дотримувалася також певних харчових заборон: їй не можна їсти банани, молоді плоди кокосової пальми, гуави та папайї. Вважалося, що вживання цих фруктів викликає біль у м'язах і внутрішню кровотечу.

Основним завданням батьків в період дімон тагали вважали захист новонародженого від злих духів. У ролі захисників повинні виступати не лише батьки, а Бог і ангели. Саме з прагненням забезпечити дитині благополуччя та здоров'я і пов'язаний перший обряд поливання водою – бухос нг тубіг. Його проводять у одних випадках через тиждень, в інших – через 40 днів після народження дитини. Тагали вірили, що цей обряд захищає від хвороб і смерті, які посилають злі духи інганто і метандасе рунсо в період, поки дитину не похрестили в церкві, а також забезпечує спасіння його душі, якщо він помре нехрещеним [2].

У вісай аналогічний обряд називається бухос тубіг, прада, у ньому використовується католицька формула: поки ллється вода на голову дитини, людина, що проводить обряд (чоловік чи жінка), промовляють: "Я хрещу тебе в ім'я отця, сина і святого духа. Амінь". Під час цього обряду дитині давали ім'я [2].

Хрещення вважається найбільш важливим католицьким обрядом у рівнинних народів Філіппін. Згідно з уявленнями тагалів, вісайів та інших християнізованих народів, хрещення мало надприродну силу: воно не лише охороняло дитину від хвороб і зміцнювало її здоров'я, але і захищало від шкідливого впливу злих духів.

Обряд хрещення, зазвичай, відбувається сонячним ранком, після меси. Одночасно хрестять 10 і більше немовлят, хоча за бажанням батьків дитини може бути охрещеною і в призначений ними час. Обряд здійснюється біля бокового вітваря церкви, в особливих випадках – біля основного. Священик розпочинає обряд відповідними словами, після чого змащує дитину олією і ставить хрестик на лобі, задній частині шиї і з внутрішнього боку рук немовляти. У рот дитині кладуть трощки солі, що

символізує прилучення його до віри. Після чого хрещені батьки ідуть до великої кам'яної купелі, над якою дитину окроплюють водою. Далі вони повертаються до вівтаря і, вставши на коліна, моляться. Після закінчення молитви священик розповідає хресним батькам про їх обов'язки (вони – духовні батьки дитини і відповідають за те, щоб похресник взяв шлюб і був похований як католик) [3].

Зазвичай, немовляті дають ім'я того святого, у день якого воно народилося. Деякі діти мають декілька імен. Це пов'язано з прагненням батьків забезпечити дитині захист декількох святих.

В Україні до церкви дитину несла кума. Кум купував у церкві хрестика для дитини. Священик у церкві вистригав на голові дитини хрест, потім видавав її в руки кумові, мирував дитину, а потім зливав їй на голову воду. В православних же дитину цілком занурювали в хрестильницю [7, с. 36].

На Філіппінах мати новонародженого не приймала участі в її хрещенні, позаяк вона могла відвідувати церкву лише після здійснення післяродових очисних обрядів і ритуалу введення її в храм. Хоча офіційне католицьке вчення не передбачає цих обрядів.

Багато повір'їв пов'язано з обрядом хрещення. Згідно з уявленнями вісайїв, хрестини у період повного місяця приносить щастя; хрещені батьки мають бути хорошими, достойними людьми, оскільки дитина успадковує риси їхнього характеру; вагітна жінка не може бути хрещеною матір'ю, тому що помре або рідна дитина або похресник [2].

Отже, у народів України, як і у народів Філіппін, існує своєрідна система уявлень, пов'язаних з вагітністю і народженням дитини. Незважаючи на різноманіття цих систем, вони містять як загальне, обумовлене єдністю фізіологічних процесів періоду вагітності та пологів і людською психікою, так і особливе, що відображає специфіку релігійних вірувань, харчування і традиційної медицини різних народів. Загальне, на нашу думку, обумовлене єдністю уявлень про вагітність та пологи. Певні заборони, традиційні правила та норми поведінки майбутніх батьків в період вагітності жінки, пологів та після них побудовані на вірі у духів і у магічний вплив деяких предметів і видів діяльності, на фізичний розвиток дитини та формування його особистості. Родильні обряди скеровані на забезпечення охорони здоров'я та життя новонародженого та його батьків, особливо матері. Обрядова практика є синтезом магічних звернень до духів предків, виготовлення оберегів і раціональних – (використання знань народної медицини) елементів.

Список використаних джерел

1. Брук С.М. Население мира. Этнодемографический справочник / С.М.Брук. – М., Изд-во "Наука", 1981. – 880 с.
2. arnis-escriba.ru/philippin/etnog_mith.
3. bugabooks.com/book/320-yetnopsixologiya/37-12-yetnografiya-detstva.html.
4. Иванов В. В. Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии / В.В. Иванов. – Харьков, 1898. – Т.1. – 375 с.
5. Малинка А. Родины и крестины / А. Малинка // Киевская старина. – 1898. – Т.5. – С. 254–286.
6. Ящуржинский Х. Поверья и обрядности родин и крестин / Х.Ящуржинский // Киевская старина. – 1893. – № 7. – С. 74–83.
7. Стельмахович М. Народне дитинознавство / М.Стельмахович. – К.: Знання, 1991. – 48 с.
8. Щербак І.М. Діти в обрядах та віруваннях українців ХІХ – початку ХХ ст. (статевовіковий аспект традиційної культури): дисерт. канд. іст. наук / І.Щербак – К., 2004. – 185 с.
9. Почагина О.В. Обряды и верования народов Филиппин, связанные с рождением ребенка / О.В.Почагина // Советская энциклопедия. – 1986. – № 5. – С. 123–134.
10. Фонд Інституту мистецтва, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України. Фонд В.Г.Кравченка, ф.-15, од. зб. 377.
11. Станюкович М.В. Социализация детей и подростков у ифугао (Филиппины) / М.В.Станюкович // Этнография детства. Традиционные формы воспитания детей и подростков у народов Восточной и Юго-Восточной Азии. – М.: Изд-во "Наука", 1983. – С. 198–243.
12. Весілля в містечку Монастирище Липовецького повіту Київської губернії. Записав І.Демченко // Весілля. – К.: Наукова думка, 1970. – Кн.1. – С. 147–219.
13. Чавтайкина Н.Н. Горные народы Северного Лусона. Историко-этнографический очерк: дисерт. канд. истор. наук / Н.Чавтайкина. – М., МГУ, 1974. – 234 с.

Оксана Ятышук

ДЕТИ В ОБРЯДАХ И ВЕРОВАНИЯХ УКРАИНСКОГО И УКРАИНСКОГО НАРОДОВ (СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ)

В статье проанализированы обряды и верования украинского и филиппинских народов, связанные с рождением и воспитанием детей.

Ключевые слова: беременность, роды, магия, горные и равнинные народы.

Oksana Yatyshchuk

CHILDREN IN THE RITUALS AND BELIEFS UKRAINIAN AND FILIPINO PEOPLE (COMPARATIVE ASPECT)

The article analyzed the rituals and beliefs of the Ukrainian and Filipino peoples associated with the birth and raising children.

Key words: pregnancy, childbirth, magic, mountain and plain folks.